

Тамара Букшина // Вісн. Книжк. палати. – 2010. – № 4. – С. 21–25. – Бібліогр.: 15 назв.

14. *Харыбина, Т. Н.* Комплексная методика изучения информационных потребностей пользователей / Т. Н. Харыбина, Н. А. Слащева, Ю. В. Мохначева // Науч. и техн. б-ки. – 2008. – № 4. – С. 63–71. – Библиогр.: с. 71.

Н. А. Горбенко

Фонд педагогических журналов Украины (1947–2009): анализ использования в Государственной научно-педагогической библиотеке Украины имени В. А. Сухомлинского

В статье представлен анализ использования украинской педагогической периодики (1947–2009) в читальном зале главного помещения ГНПБ Украины им. В. А. Сухомлинского.

Ключевые слова: украинский педагогический журнал, отраслевая периодика, исследования, Государственная научно-педагогическая библиотека Украины имени В. А. Сухомлинского.

N. A. Gorbenko

The Fund of Pedagogical Journals of Ukraine (1947–2009): an Analysis of Use at the V. Sukhomlynskyi State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine

In the article an analysis of the use of Ukrainian pedagogical periodicals (1947–2009) at the reference room of the V. Sukhomlynskyi State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine is presented.

Key words: Ukrainian pedagogical journal, branch periodicals, research, the V. Sukhomlynskyi State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine.

УДК 025.29=02

О. В. Кондратюк,

молод. наук. співроб. ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського

СТАН ФОНДІВ ДОКУМЕНТІВ ІНОЗЕМНИМИ МОВАМИ В ОСВІТЯНСЬКИХ БІБЛІОТЕКАХ УКРАЇНИ

У статті досліджено стан та рівень комплектування фондів освітрянських бібліотек України документами іноземними мовами. Проаналізовано наявність передплачуваних періодичних видань зарубіжних видавництв та перспективи поповнення фондів бібліотек передплатними виданнями.

Ключові слова: *освітрянські бібліотеки, документи іноземними мовами, іноземна періодика, бібліотечний фонд.*

Постановка проблеми. Однією з найважливіших умов, що впливають на ефективність та якість наукових досліджень, є їхнє інформаційне забезпечення. Швидкі темпи розвитку науки, які спостерігаються нині в усьому світі, а також

розширення міжнародних зв'язків учених сприяють підвищенню інтересу до зарубіжної наукової інформації [3]. Для повноцінного доступу до найважливіших світових наукових розробок у галузі освіти виникає потреба формування фондів освітянських бібліотек зарубіжними виданнями.

Аналіз наукових досліджень. Питанням комплектування фондів бібліотек документами іноземними мовами вивчали М. А. Азаркіна, С. Л. Лохвицька, Н. Е. Каленов, Л. В. Краснова. Проблеми міжнародного книгообміну розглядали Н. І. Малолетова, Г. С. Хренова, Г. М. Круглик. Іноземні періодичні видання досліджували О. Лопата, І. Карпова, Р. Красій, а саме інформаційно-тематичні потреби користувачів у іноземній періодиці, кількісні показники надходжень іноземної періодики до фондів НБУВ та бібліотек академічних установ, якість репертуару іноземних журналів. Але ресурсам іноземними мовами педагогічного спрямування уваги в наукових дослідженнях не було приділено.

Основна частина. Відділ наукового формування фонду документів іноземними мовами Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського у межах НДР «Визначення напрямів і методів створення інтегрованого галузевого інформаційного ресурсу в ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського» (2011–2013 рр.) досліджує іноземні видання у фондах освітянських бібліотек ВНЗ III–IV р. а., бібліотеках Інститутів післядипломної педагогічної освіти (ІППО), спеціальних наукових бібліотеках установ Національної академії педагогічних наук України (НАПН України), Львівській обласній науково-педагогічній бібліотеці та Науково-педагогічній бібліотеці міста Миколаєва (НПБ м. Миколаєва), які входять до мережі освітянських бібліотек МОНмолодьспорту України та НАПН України з метою з'ясування їхнього стану.

Мета дослідження – здійснити аналіз сучасного стану фондів документів іноземними мовами в мережі освітянських бібліотек України для створення інтегрованого галузевого інформаційного ресурсу на базі ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського.

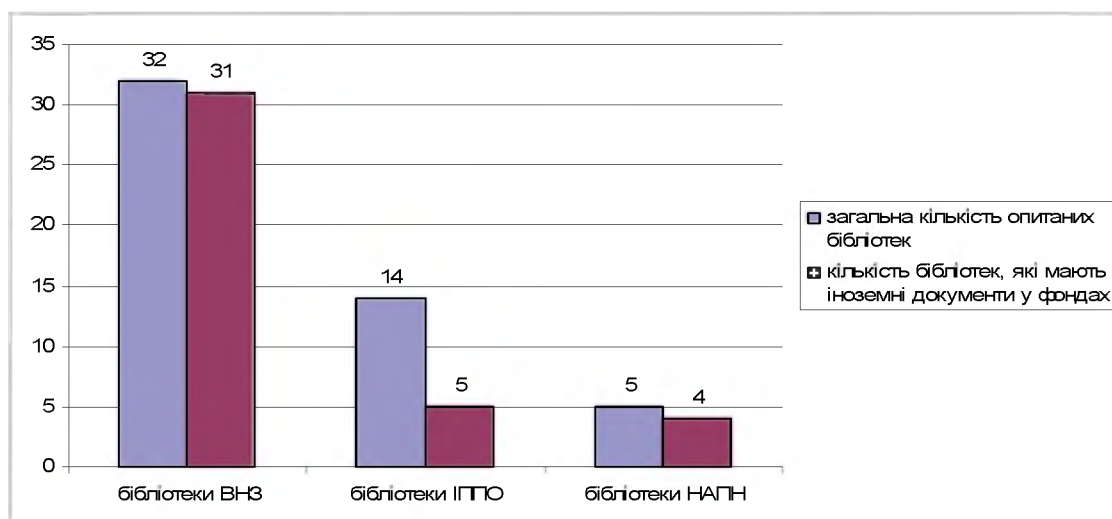
Об'єкт дослідження – документи іноземними мовами у фондах освітянських бібліотек мережі МОНмолодьспорту України та НАПН України.

Завдання дослідження – дослідити та оцінити сучасний стан та рівень комплектування фондів мережі освітянських бібліотек України, виявити основні проблеми, пов'язані з формуванням фондів документами іноземними мовами, визначити стан та можливості для подальшої роботи у кооперації з ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського.

Із метою визначити стан та можливості подальшої кооперації з ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського фахівцями зазначеної бібліотеки було розроблено анкети із питаннями щодо обсягу документів у фондах опитуваних бібліотек, мовного складу фондів, типів та видів документів іноземними мовами, наявності передплатних періодичних видань, повнотекстових баз даних тощо. Із надісланих до освітянських бібліотек України 76 анкет із відповідями повернулося 51. Результати узагальнено в гістограмі 1.

Гістограма 1

Наявність неперіодичних видань зарубіжних видавництв у фондах освітянських бібліотек

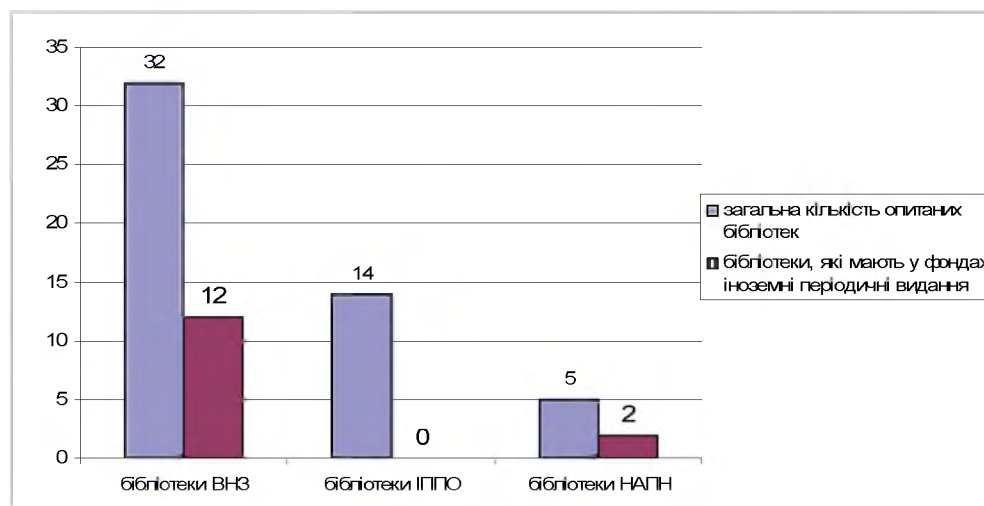

Неперіодичні документи іноземними мовами наявні у фондах 31 бібліотеки ВНЗ III–IV р. а. із 32 опитаних. Із 14 опитаних бібліотек ІГПО лише п'ять бібліотек мають іноземну літературу, а із п'яти наукових бібліотек НАПН

України такі документи наявні в чотирьох бібліотеках. Набагато гірше склалася ситуація з іноземними періодичними виданнями.

Гістограма 2

Наявність періодичних видань зарубіжних видавництв у фондах освітянських бібліотек

Як свідчать результати, зарубіжні періодичні видання взагалі відсутні у фондах бібліотек ІППО (гістогр. 2). Що стосується спеціальних наукових бібліотек НАПН України, ці видання наявні у фондах лише двох бібліотек. Лише 12 бібліотек ВНЗ III–IV р. а. мають періодичні видання зарубіжних видавництв.

Розглянемо детальніше кожену групу бібліотек.

Бібліотеки вищих навчальних закладів III–IV р. а.

Як наведено в гістограмі 1, із 32 бібліотек документи іноземними мовами має 31 вишівська бібліотека, окрім бібліотеки **Харківського гуманітарно-педагогічного інституту**, у фондах якої взагалі відсутні документи (як періодичні, так і неперіодичні) іноземними мовами, виданих за кордоном. У фондах **Бердянського державного педагогічного університету** наявні лише 322 документи болгарською мовою.

Найбільш численна кількість зарубіжних періодичних видань зберігається у фондах **бібліотеки Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І. Франка** (33 назви/2679 прим.), **бібліотеки Української інженерно-педагогічної академії** (28 назв), **бібліотеки ім. ак. М. О. Лавровського**

Ніжинського державного педагогічного університету ім. М. Гоголя (25 назв), бібліотеки Волинського національного університету ім. Л. Українки (838 примірників), бібліотеки Республіканського вищого навчального закладу «Кримський гуманітарний університет» (м. Ялта) (5 назв), бібліотеки Хмельницького національного університету (4 назви). Це переважно не передплатні, а дарункові видання. Лише бібліотека Житомирського державного університету ім. І. Франка запланувала на 2012р. передплату двох німецьких періодичних видань («Deutschland», «Fremdsprache Deutsch»), а бібліотека Луганського національного університету ім. Т. Шевченка в 2011 р. передплачувала два англomовні видання видавництва США («International Sociology», «Foreign Affairs»). Бібліотека Республіканського вищого навчального закладу «Кримський гуманітарний університет» (м. Ялта) передплачувала 5 назв періодичних видань:

- «Arts magazine» (1984–1993 pp.);
- «American Libraries» (2005–2007 pp.);
- «English Teaching Forum» (2003–2008 pp.);
- «Fortune» (2003–2004 pp.);
- «Newsweek» (2004–2010 pp.).

Але передплата перелічених видань вже давно закінчилась і надалі не планується.

Слід відзначити бібліотеку Республіканського ВНЗ «Кримський інженерно-педагогічний університет», на базі якого функціонує інформаційно-освітній центр «Вікно в Америку», створений за підтримки посольства США в Україні, завдяки якому бібліотека має 9 назв та 153 примірники іноземних періодичних видань. Бібліотека Волинського національного університету ім. Л. Українки, єдина з-поміж опитаних освітянських бібліотек, передплачує повнотекстову базу даних EBSCO host Research Databases – службу, що надає доступ до повнотекстових баз даних англomовних періодичних як найсвіжіших номерів журналів, так і архіву – для

деяких видань, починаючи з 1950-х років. **Бібліотека Херсонського державного університету** має доступ до електронних журналів видавництва «Blackwell». На базі **бібліотеки Київського університету ім. Б. Грінченка** функціонує Центр Інноваційних Знань Світового Банку з доступом до значної кількості публікацій та ресурсів Світового Банку.

Отже, результати невтішні, оскільки фонди провідних освітянських бібліотек ВНЗ мають мізерну кількість зарубіжних іноземних видань. Лише **наукова бібліотека Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника** планує збільшувати кількість назв передплатних періодичних видань. На сьогодні у фондах книгозбірні наявне лише одне видання – «The Economist», переплата якого розпочалась у 2011 р. Інші опитані бібліотеки, на жаль, надалі не планують передплати іноземних періодичних видань у зв'язку із недостатнім фінансуванням.

Бібліотеки обласних, міських інститутів післядипломної педагогічної освіти

Як виявило анкетування, жодна з 14 опитаних бібліотек Інститутів післядипломної педагогічної освіти не має зарубіжних періодичних документів у фондах, і лише 5 бібліотек мають неперіодичні документи зарубіжних видавництв. Тобто, бібліотеки Вінницького, Донецького, Київського, Сумського, Хмельницького, Черкаського, Волинського та Рівненського обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти взагалі не мають документів іноземними мовами.

Спеціальна навчально-педагогічна **бібліотека Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти ім. М. В. Островського** отримала в дар 579 зарубіжних документів, із них від Британської Ради – 481 назву документів, Гете-Інституту – 85, від видавництва Oxford Press – 13. Це навчальні, довідкові видання та твори художньої літератури англійською й німецькою мовами. **Бібліотека Севастопольського міського гуманітарного університету** зберігає 38 назв та 687 примірників навчальних видань із

педагогіки, мовознавства та твори художньої літератури англійською і німецькою мовами, а в **бібліотеці Луганського ІШПО** налічується 1100 навчальних видань з педагогіки та творів художньої літератури англійською, німецькою, польською, іспанською, італійською, французькою й іншими мовами. Фонди **бібліотеки Комунального вищого навчального закладу «Харківська академія неперервної освіти»** налічують 455 назв та 1 115 примірників іноземних видань англійською, німецькою та французькою мовами. Це – навчальні, довідкові та науково-популярні видання з педагогіки, суспільних, природничих, прикладних наук та мовознавства. Найчисленнішим є фонд **бібліотеки комунального закладу «Запорізька обласна академія педагогічної освіти»**, який налічує 4 136 назв та 4 835 примірників англійською, німецькою, французькою, польською, італійською та іншими іноземними мовами. Серед них – навчальні, довідкові, науково-популярні видання з педагогіки, психології і суспільних наук та твори художньої літератури. У результаті аналізу фондів вищезгаданих бібліотек виявлено, що в кожній з них відсутні наукові видання (монографії, збірники наукових праць, матеріали конференцій) іноземними мовами зарубіжних видавництв.

Наукові бібліотеки установ НАПН України

На сьогодні у системі НАПН України як вищої галузевої державної наукової установи функціонує дев'ять науково-дослідних інститутів. Із них шість мають у своїй структурі бібліотеки, а саме:

- спеціальна наукова педагогічна бібліотека ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України;
- спеціальна наукова бібліотека Інституту професійно-технічної освіти НАПН України;
- спеціальна наукова бібліотека Інституту педагогічної освіти та освіти дорослих НАПН України;
- спеціальна наукова бібліотека імені А. Ф. Залевської Інституту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України;

- спеціальна наукова бібліотека Інституту соціальної та політичної психології НАПН України;
- спеціальна наукова бібліотека Інституту вищої освіти НАПН України.

У фондах наукової педагогічної бібліотеки ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України немає жодного іноземного видання. У фондах наукової бібліотеки Інституту професійно-технічної освіти НАПН України налічується всього 10 збірників наукових праць та матеріалів конференцій із педагогічних наук та медицини праці. У фондах бібліотеки Інституту педагогічної освіти та освіти дорослих НАПН України зберігається 48 документів англійською, німецькою та польською мовами. За типами видань це – монографії, збірники наукових праць та матеріали конференцій педагогічної та психологічної тематики. **Бібліотека Інституту соціальної та політичної психології НАПН України** налічує всього 42 наукові та навчальні видання з психології та суспільних наук англійською, німецькою, французькою та іншими мовами. Проте бібліотека отримує в дар від Європейської асоціації психологів іноземні періодичні видання, такі як «Political Psychology» та «Applied Psychology». Найбільша кількість документів іноземними мовами налічується у фондах **наукової бібліотеки Інституту психології ім. Г. С. Костюка**: 2478 документів англійською, німецькою, французькою, польською, чеською та болгарською мовами. Крім наукових видань із педагогіки та психології, у фонді також наявні твори художньої літератури. Зазначена бібліотека передплачувала іноземні періодичні видання, але з 10 журналів, передплата яких здійснювалася ще в 1960–1980-ті роки, до цього часу у фондах не залишилось жодного. Без передплати, у межах партнерських зв'язків, починаючи 1999 р. і до цього часу до фонду надходить лише видання «International Journal of Psychology».

Львівська обласна науково-педагогічна бібліотека, Науково-педагогічна бібліотека м. Миколаєва та Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського

Дослідження провідних науково-педагогічних бібліотек України засвідчило, що вони мають іноземні документи у своїх фондах. Так, у фонді **Львівської обласної науково-педагогічної бібліотеки** зберігається 7692 документи іноземними мовами з питань педагогіки, психології, суспільних, природничих, прикладних наук, літературознавства, мовознавства та бібліотекознавства. За змістом – це довідкові, навчальні, науково-популярні видання та твори художньої літератури. Проте у фондах бібліотеки відсутні наукові видання іноземними мовами. Що стосується періодичних видань, фонд налічує 11 назв та 2490 примірників передплатних видань видавництва Польщі, Чехословаччини, Німеччини та Білорусії за 1950–1999 рр. На сьогодні передплати на зарубіжні видання іноземних видавництв не має і на майбутнє не планується. **Науково-педагогічна бібліотека м. Миколаєва** також не здійснює і не планує передплати іноземних періодичних видань. У її фонді зберігаються лише неперіодичні видання англійською, німецькою, французькою та іншими мовами з педагогіки, психології, суспільних, природничих, прикладних наук, а також із мовознавства та літературознавства.

У ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського функціонує відділ наукового формування документів іноземними мовами, на базі якого працює читальна зала. На початок 2011 р. бібліотека передплачувала п'ять журналів іноземними мовами, зокрема: **«British Journal of Educational Technology»** («Освітні технології», Велика Британія), **«Studies in Educational Evaluation»** («Дослідження з оцінювання в освіті», Нідерланди), **«Gender and Education»** («Гендер та освіта», Велика Британія), **«Childhood Education»** («Освіта в дитинстві», США), **«Zeitschrift für Pädagogik»** («Педагогічний журнал», Німеччина). У 2010 р. було проведено дослідження інформаційних потреб користувачів у документах іноземними мовами, у результаті якого виявлено періодичні видання, затребувані читачами. Врахувавши ці потреби, бібліотека

знайшла кошти та передплатила на 2012 р. ще шість назв зарубіжних періодичних видань, а саме: «**Journal of Educational Psychology**» («Журнал із питань освітньої психології», США), «**Educational Evaluation and Policy Analysis**» («Аналіз освітньої політики», США), «**Zeitschrift für Pädagogische Psychologie**» («Журнал із педагогічної психології», Німеччина), «**Pädagogik**» («Педагогіка», Німеччина), «**Edukacja Ustawiczna Doroslych**» («Безперервна освіта дорослих», Польща) та «**La Revue Française de Pédagogie**» («Французький журнал з педагогіки»). Тобто, з-поміж трьох провідних освітянських бібліотек передплату періодичних видань галузевої тематики іноземними мовами здійснює лише ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського.

Висновки. Результати дослідження засвідчили, що у фондах освітянських бібліотек мережі відсутні передплачувані періодичні видання іноземними мовами з питань психології та педагогіки, які є найоперативнішим джерелом отримання наукової педагогічної інформації. Лише ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського передплачувала на початок 2011 р. п'ять назв зарубіжних періодичних видань, а з 01.01.2012 р. передплачує 11 назв. У фондах 11 освітянських бібліотек взагалі відсутні документи іноземними мовами. Тому одним із пріоритетних напрямів роботи відділу наукового формування фонду документів іноземними мовами ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського є надання доступу до передплачуваних періодичних видань шляхом розміщення інформації про ці видання на веб-порталі ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського та веб-сторінках освітянських бібліотек, а також уведення статей із журналів ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського в її електронному каталозі, у подальшому – започаткування електронної бібліотеки та електронної доставки документів зацікавленим користувачам.

Література

1. *Евстигнеева, Г. А.* Кооперация и сотрудничество библиотек в области комплектования иностранной литературы / Г. А. Евстигнеева, Н. М. Карасева // Науч. и техн. б-ки. – 1999. – № 3. – С. 77–84.
2. *Красій, Р.* Іноземні наукові журнали у формуванні фондів академічних бібліотек / Раїса Красій // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського / НАН України, НБУВ, Асоц. б-к України. – К., 2000. – Вип. 5. – С. 33–37.

3. *Красій, Р.* Централізоване комплектування фондів бібліотек системи НАН України іноземними періодичними виданнями. Його особливості та перспективи / Р. Красій, Н. Малолетова, О. Полякова // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського / НАН України, НБУВ, Асоц. б-к України. – К., 2008. – Вип. 20. – С. 39–54.

А. В. Кондратюк

Состояние фондов документов на иностранных языках в библиотеках сферы образования Украины

В статье исследованы состояние и уровень комплектования фондов документов на иностранных языках сети библиотек сферы образования МОНмолодежиспорта Украины и НАПН Украины. Проанализировано наличие подписных периодических изданий зарубежных издательств и перспективы пополнения фондов библиотек подписными изданиями.

Ключевые слова: библиотеки сферы образования, документы на иностранных языках, иностранная периодика, библиотечный фонд.

О. V. Kondratiuk

The State of Funds of Documents in Foreign Languages at the Educational Libraries of Ukraine

This article explores the state and the level of acquisition of educational libraries' funds of Ukraine with documents in foreign languages. The availability of subscription foreign periodicals and the prospects of filling the libraries' funds with subscription editions are analyzed.

Keywords: educational libraries, documents in foreign languages, foreign periodicals, library fund.

УДК 025.179:[026:37](477-25)ДНПБУ

Т. В. Лога,

зав. відділу ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського

КОЛЕКЦІЇ ВИЗНАЧНИХ ДІЯЧІВ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ

ІВАНА БОДНАРЧУКА Й ТАРАСА ГУНЧАКА У ФОНДІ

ДЕРЖАВНОЇ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ БІБЛІОТЕКИ

УКРАЇНИ ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО

У статті проаналізовано етапи формування й зміст колекцій визначних діячів української діаспори Тараса Гунчака та Івана Боднарчука. Визначено основні напрями роботи щодо збереження та популяризації зазначених колекцій.

Ключові слова: колекція, паспорт колекції, діаспора, видання української діаспори, бібліотечний фонд, Тарас Гунчак, Іван Боднарчук, Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського.